

Käyrätorvensoiton

opetusvideot

Tiitus Karinen

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2020

Musiikin koulutus
Musiikkipedagogi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutus
Musiikkipedagogi

KARINEN, TIITUS:
Käyrätorvensoiton opetusvideot

Opinnäytetyö 25 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Marraskuu 2020

Tässä opinnäytetyössä käydään läpi opetusvideoiden valmistamisprosessia sekä videoiden käyttöä opetusmetodina. Videot on kuvattu kesän 2020 aikana.

Opinnäytetyössä käsitellään käyrätorvensoiton opetusta yleisesti sekä opetuksen siirtämistä yksisuuntaiseen digitaaliseen ympäristöön. Opinnäytetyön loppuraportissa arvioidaan projektin onnistumista ja työn jatkamisen mahdollisuuksia.

Työn päämääränä on valmistaa opetusmateriaalia digitaaliseen ympäristöön kaikkien ihmisten saataville suomen kielellä.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Music
Option of Music Pedagogy

KARINEN, TIITUS:
French Horn Teaching Videos

Bachelor's thesis 25 pages, appendices 1 page
November 2020

The thesis presents the process of making French horn teaching videos and how to utilize videos as a teaching method. Videos were produced during the summer of 2020.

The thesis examines French horn teaching as a whole and how to transfer relevant information to a one-way digital format. The end report of the thesis analyzes the process and success of the project and how the work can be continued.

The main goal of this thesis was to produce teaching content that would be available to everyone on the internet in Finnish.

Key words: French horn, teaching videos, self-learning, basics

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	Käyrätorven soitonopetus yleensä	8
	2.1 Perusasiat	8
	2.2 Puhallus.....	8
	2.3 Päristäminen	8
	2.4 Huuliote	9
	2.5 Kehon tuki	9
	2.6 Mielikuvat	9
3	Videoiden tekeminen	10
	3.1 Kuvaaminen	10
	3.2 Editointi.....	10
	3.3 Kameralle puhuminen.....	10
4	Videoiden sisältö.....	12
	4.1 Video 1 Päristäminen	12
	4.1.1 Esittely.....	12
	4.1.2 Sisältö.....	12
	4.1.3 Tavoite.....	13
	4.2 Video 2 Äänen tuottaminen.....	13
	4.2.1 Esittely.....	13
	4.2.2 Sisältö.....	14
	4.2.3 Tavoite.....	14
	4.3 Video 3 Käyrätorven rakenne.....	15
	4.3.1 Esittely.....	15
	4.3.2 Sisältö.....	15
	4.4 Video 4 Ensimmäiset äänet torvella ja C-duuri asteikko	15
	4.4.1 Esittely.....	16
	4.4.2 Sisältö.....	16
	4.4.3 Tavoite.....	17
	4.5 Video 5 Kehon tuki ja puhallus	17
	4.5.1 Esittely.....	17
	4.5.2 Sisältö.....	18
	4.5.3 Tavoite.....	18
	4.6 Video 6 Fraseeraus ja hengitys musiikin kautta	18
	4.2.1 Esittely.....	19
	4.2.2 Sisältö.....	19
	4.2.3 Tavoite.....	19

5	Oppimateriaalit.....	20
6	Video-opettamisen haasteita	20
7	Pohdinta.....	22
	LÄHTEET.....	24
	LINKIT.....	24
	Liitteet	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on valmistaa lyhyt sarja opetusvideoita käyrätorvensoiton harrastuksen aloittamiseksi. Käyrätorven soittaminen aloitetaan yleensä harrastuksena musiikkiopistoissa 6–9-vuotiaana. Nämä videot on kuitenkin suunnattu ennen kaikkea omatoimisesti opiskeleville. Lasten opettamisessa huomioitavat asiat ovat näissä videoissa jätetty minimiin, ja aiheena on soittimen toiminta ja tekniikka. Hyvin aikuisille puhuttavana ja tekniikka sekä teoria edellä.

Tavoitteena on tehdä kuusi videota, joista jokainen keskittyy tiettyyn osa-alueeseen soiton aloittamisessa. Puhallus, päristäminen, kehon tuki ja monet muut asiat, jotka tulevat vastaan heti harrastuksen alussa.

Videoiden pituus tulee olemaan alle viisi minuuttia, mikä mahdollistaa oppimisen ilman pitkää ruudun tuijottamista kerralla. Tarkoituksena on selventää halukkaalle oppijalle, kuinka asia toimii, ja tämän jälkeen oppija testaa itse käytännössä osaamistaan ja alkaa harjoitella videon ohjeiden perusteella.

Teen videot suomen kielellä, sillä vastaavia videoita on saatavilla kansainvälisistä lähteistä internetistä englanniksi ja muilla kielillä jo riittävästi. Haluan tehdä mahdollisimman yksinkertaiset ja helpot ohjeet soittimen itsenäisen opiskelun tueksi ja avuksi. Näiden videoiden avulla kuka tahansa suomen kieltä ymmärtävä pystyy oppimaan soittimen perusteet ja pääsee niitä soveltaen alkuun harrastuksessa. Videot sopivat tyyliltään niin nuorille kuin vanhoille.

Käytän opetusmetodeina ja lähteinä kaikkea sitä, mitä minua opettaneet opettajat ovat minulle vuosien varrella opettaneet. En käytä juurikaan kirjallaisia lähteitä, muita kuin erikseen mainitsemiäni. Kaikki muu tieto on opettajalta toiselle siirtynyttä käyrätorvistien perimätietoa.

2 Käyrätorvensoiton opetuksesta yleisesti

2.1 Perusasiat

Käyrätorvensoitossa on monta asiaa, jotka on tärkeää opettaa ja oppia heti soittoharrastuksen aloittamisen yhteydessä. Eri opettajat painottavat alkeisopetuksessaan eri asioita, mutta kaikilla on sama päämäärä, saada oppilas ymmärtämään soittimen toimintaperiaate ja alkaa hahmottamaan musiikkia.

2.2 Puhallus

Keskeisin asia puhallinsoittimessa on puhallus. Käyrätorvensoiton perusta on hallitussa puhalluksessa. Puhalluksella vaikutetaan äänen voimakkuuteen, vireeseen ja sointiin.

2.3 Päristäminen

Pelkkä puhaltaminen ei tosin vielä tuota torven sointia. Käyrätorvessa kuten muissakin vaskipuhaltimissa torven ääni on oikeastaan vahvistettua huulien pärintää. Tämä päristely tulee opettaa ennen torveen tarttumista, sillä se mahdollistaa oikean tekniikan luomisen jo ilman torvea. Päristelyssä puhallettaessa huulet painetaan kevyesti mutta tiiviisti toisiaan vasten. Tällöin paine ja ilmavirta saa huulet värähtelemään, jolloin syntyy ääni. Huulten asennolla ja aukon koolla säädelään äänenkorkeutta. Tekniikka opetellaan ensin pelkillä huulilla, sitten suukappaleella haetaan torven soittotuntumaa ja lopuksi kiinnitetään suukappale torveen ja päästään torvensoiton alkuun. Käyrätorvea soittaessa päristys muokkautuu hieman erilaiseksi kuin pelkällä suukappaleella, mutta tällä tavalla ikään kuin kuivaharjoitellaan varsinaista soittamista ja aktivoidaan torvensoittoon tarvittavat lihakset kasvoissa ja muualla vartalossa.

2.4 Huuliote

Millainen tämä päristämisen mahdollistava huuliote sitten on? Huulet laitetaan kiinni toisiaan vasten tiiviisti mutta niin, että niiden välistä saa puhallettua ilmaa. Aluksi huulet pidetään aivan kiinni ja koetetaan avata ne lisäämällä ilmanpainetta puhallukseen. Tätä voi harjoitella esimerkiksi puhaltamalla omaan kämmenselkäänsä. Mikäli saa puhalluksen tuntumaan kädessä hyvällä kohdistuksella ja voimalla ovat huulet menossa oikeaan suuntaan. Hyvä huuliote on sivuilta tiivis niin, että ilma kulkee vain keskeltä, jolloin paine on suuri ja puhallus tarkka ja hallittavissa.

Tämän jälkeen lisätään huulten painetta puhalluksen edessä ja päästetään huulet pärisemään ilmanpaineen ansiosta. Tämä on käyrätorven soittoon vaadittavan päristämisen alkeet. Kun pärinätuntuma on saatu aikaan alkaa äänenkorkeuden hallitsemisen opettelu puhalluksella ja päristämisellä.

2.5 Kehon tuki

Puhalluksen vakauttamiseen ja kestävyiden kehittämiseen puhallinsoittajat ja laulajat käyttävät kehon tukea. Tuella ja kannattelulla tarkoitetaan sitä, että ilma kulkee kehon läpi tukilihasten kannattelemana. Tämä pitää hengityselimistöissä ilmapatsaan vakaana ja paineistettuna, mikä helpottaa puhalluksen hallintaa ja lisää kestävyttä. Kehon tuen löytäminen ei ole ehkä ensimmäinen asia soittoharrastuksen alkuun, mutta kun pääsee perustekniikasta selville, tuki on seuraavaksi vuorossa. Tästä kertoo hyvin Tommi Hyytisen kirja *Soiton ydin* (2016).

2.6 Mielikuvat

Käyrätorvensoiton opettamisessa hyvät mielikuvat ovat tärkeitä. Osa minulle kerrotuista mielikuvista on mennyt yli ymmärryksen, mutta usein niitä ei tarvitse ymmärtää aivan täysin, jotta saadaan haluttu keskittyminen aikaan. Mielikuvien viljelyssä on toki riskinsä, jos oppilas ei pysy niissä mukana. Esimerkkinä mielikuvista voisin mainita kehon tuen hakemisessa "juurtumisen". Tässä kuvitellaan soittajan jaloista lähtevät juuret, joiden kautta saadaan maasta voimaa ja tukea puhallukseen ja oikean asennon pitämiseen.

3 Videoiden tekeminen

3.1 Kuvaaminen

Kuvasin videot kotonani Turussa, koska koronaviruspandemian aikana en pystynyt käyttämään oppilaitoksen tai työpaikkani tiloja, joissa kuvaamiselle olisi ollut paremmat puitteet. Kuvaamista ja kameralle puhumista olin päässyt jo aiemmin harjoittelemaan toisaalta etäsoittotuntien ja etänä suoritettuna B-tutkintoni aikana, ja toisaalta olimme kevään aikana töissä tehneet muutamia konsertteja videoprojekteina.

Kuvaamisen toteutin puhelimen kameralla. Puhelin oli kuvauksen ajan kiinnitettynä Manfrotto MTPIXI-B kameratelineeseen pöydän päällä, valaistuksena ikkunasta tullut luonnonvalo.

3.2 Videon editointi

Editointi on omalta osaltaan haasteellinen tehtävä, joka piti videoita tehdessä oppia samalla kun videoiden leikkaamista teki. Tästä syystä pidin videot yksinkertaisina ja leikkauksia tuli melko vähän. Leikkaamisen lisäksi editointivaiheessa lisäsin musiikin ja tekstit. Videoiden alkuun liitin äänittämäni alkufanfaarit sekä lisäsin tekstimuodossa videon otsikon. Videoiden taustamusiikiksi valitsin soittamiani teoksia, jotka oli äänitetty aikaisemmin kurssitutkinnossani. Näin vältin käyttämästä muiden tekemiä äänitteitä, jolloin videot ovat täysin itse tehtyjä. Taustamusiikkien editointi oli lähinnä alun ja lopun vaimennukset. Vaimennuksilla sain kappaleet alkamaan ja loppumaan pehmeämmin, ettei taustamusiikki peitä videolla tärkeämpää puhetta, mutta kuuluvat vähän taustalla ja luovat tunnelmaa.

3.3 Kameralle puhuminen

Kameralle puhuminen oli minulle tämän projektin alkaessa osittain tuttua etänä pidettyjen soittotuntien ansiosta. Olin jo aiemmin tottunut ottamaan katsekontaktia opettajaan tai oppilaaseen etänä ja olin tätä kautta oppinut kuinka tärkeää oikeaan paikkaan katsominen on.

Kun puhuu yksin kotona kameralle, joka vain kuvaa, on tilanne hieman erilainen. Ei synny dialogia, sillä kukaan ei vastaa. Yksin puhumiseen totuttelu ei vienyt kauaa. Kameralle puhuessa tuntui, että puheen tauot ja sanojen miettiminen olisi vienyt todella paljon aikaa, mutta lopputulosta katsoessa ja videoita leikatessa huomasin, että tauot eivät siinä tuntuneet ollenkaan liian pitkiltä. Jouduin lopulta leikkaamaan vain pieniä epäröintejä lauseiden välistä.

4 Videoiden sisältö

4.1 Video 1 Päristäminen

https://www.youtube.com/watch?v=WV_tZwgzziY

4.1.1 Esittely

Käyrätorvensoitossa, samoin kuin muidenkin vaskien kohdalla on tärkeintä saada huulet hallintaan. Jos ei opi huulilla tuottamaan oikeanlaista värähtelyä, torvella äänentuotto on vaikeampaa tai ainakin hitaammin löydettävissä. Tärkein instrumentti vaskisoittajalle on soittajan omat huulet. Huulien hallinnan jälkeen mukaan otetaan suukappale hakemaan torven tuntumaa ja totuttamaan huulia lähemmäs torvensoiton asentoa, joka poikkeaa hieman pelkästä suukappaleetta päristämisestä. Siksi ensimmäisellä videolla ei käytetä torvea vielä ollenkaan.

Äänenkorkeudella ei tässä vaiheessa ole vielä väliä, vaan tärkeintä on tuottaa ääni oikealla tekniikalla, mistä on hyvä siirtyä eteenpäin. Äänenkorkeuden säätelyä on tässä vaiheessa hyvä harjoitella, jotta kielen ja ilman hallinta alkaa tulla tutuksi kuitenkin niin, että huuliote säilyy hallittuna ja puhallus pysyy kannateltuna.

4.1.2 Sisältö

Tällä ensimmäisellä videolla oppijaa opastetaan löytämään oikeanlainen huuliote. Esitän, miten huulet pidetään kevyesti mutta tiiviisti yhdessä. Ilman tulee tulla ulos keskitetysti. Tätä tukee mehupilliesimerkki, jonka avulla saadaan säilytettyä tiiviys suupielissä ja annetaan ilman kulkea vain keskeltä hallitusti. Suukappaleen varsi on tämän otteen harjoittelussa kelvollinen työkalu. Tällä otteella harjoitellaan äänenmuodostamista päristäen.

Huuliotteen löydyttyä siirrytään hakemaan suukappaleen tuntumaa huulilla. Tunnuman tulee olla kevyt mutta tiivis kuitenkin niin, ettei puristeta liikaa. Tämän jälkeen oppija harjoittelee tuottamaan päristämisen äänen suukappaletta käyttäen.

Kerron ja näytän videolla esimerkinomaisesti, kuinka äänenkorkeutta muutetaan puhallettaessa suukappaleella tai ilman. Tekniikka on molemmissa sama, mutta molempien tuntuma tulee olla hallussa.

4.1.3 Tavoite

Tämän videon tavoitteena on luoda vahva pohja perustekniikan harjoittelun aloittamiseksi. Jotta torvensoitto voi ylipäätään onnistua, päristämisen tulee olla opittuna ja siirrettävissä luontevasti suukappaleen tuntumaan. Vaikka tämä ilman itse soitinta tehtävä pohjatyö voi tuntua pitkästyttävältä, on se kuitenkin ehkä tärkein vaihe vaskipuhaltimen äänenmuodostuksessa ja harjoittelussa. Toivon, että oppilas malttaa harjoitella tämän ensimmäisen videon asioita perusteellisesti ennen siirtymistä seuraavaan aiheeseen. Kun huuliotteen pitäminen ja suukappaleen tuntuma alkavat tuntua varmalta, voi alkaa siirtyä seuraavan videon aiheeseen.

4.2 Video 2 Äänen tuottaminen

<https://www.youtube.com/watch?v=ANhhZ7I0KLY>

4.2.1 Esittely

Käyrätorvensoitossa ääntä hallitaan puhalluksella ja kolmella tai neljällä venttiilillä. Näiden alkuopiskeluvideoiden aikana neljännessä eli peukaloventtiilistä ei puhuta vielä mitään, sillä sitä ei tässä vaiheessa vielä tarvita. Pienissä kevyissä lapsille suunnatuissa F-torvissa tätä peukaloventtiiliä ei edes ole. Käyrätorvensoiton opettajien joukossa yleensä suositellaankin heti aloittamaan neliventtiilisellä torvella, kun oppija on sen kokoinen, että pystyy sellaista itse kannattelemaan.

Puhalluksella ilman venttiilejä saadaan kerrallaan tuotettua vain yhden yläsävelsarjan äänet, kuten historiallisessa käyrätorven edeltäjä luonnontorvessa, jossa ei ollut vielä venttiilejä ennen 1800-luvun ensimmäistä puolikasta, jolloin keksittiin rakentaa venttiilejä helpottamaan soittamista.

Käyrätorvi on perusvireeltään f-vireinen eli saatavat äänet kuuluvat f-yläsävelsarjaan. Tästä huolimatta niitä kutsutaan f-vireisillä nimityksillä eli soiva f-sävel on

käyrätorvistien c. Muut äänet saadaan aikaan venttiileitä hyödyntämällä. 1. Venttiili laskee ääntä kokosävelaskelen verran, 2 venttiili laskee puoli sävelaskelta ja kolmas venttiili laskee puolitoista sävelaskelta. Tämä tarkoittaa sitä, että lisäämällä puhallukseen venttiilien käyttö saadaan yhdellä soittimella tuotettua useamman luonnontorven äänet eli kaikki nykyaikaisen kromaattisen instrumentin äänet.

4.2.2 Sisältö

Tällä videolla päästään viemään edellisellä videolla harjoiteltu tekniikka torvelle, tutustumaan alkeelliseen äänenhallintaan. Tärkeää tässä vaiheessa on harjoitella pitämään huulet edelleen vain kevyesti suukappaleella, vaikka nyt on koko torvi mukana.

Videolla esittelen torven toimintaperiaatetta. Soitan läpi f-yläsävelsarjan ääniä, joita aloitteleva soittaja ei pysty kaikkia vielä itse soittamaan, mutta ne ovat esimerkkinä torven rakenteesta ja toimintaperiaatteesta ilman venttiilejä.

Kerron, kuinka venttiilien avulla ääniä saadaan vaihdettua sekä esittelen yleisimmät venttiiliyhdistelmät.

4.2.3 Tavoite

Tämän videon tavoitteena on toisaalta saada oppija ymmärtämään, miten torvi toimii ja kuinka sitä käytetään ja mikä on venttiilien tarkoitus. Toisaalta haluan varmistaa ensimmäisellä videolla opitun huuliotteen viemisen torvelle. Käytännössä tässä ei ole mitään muuta uutta edelliseen verrattuna kuin torven kannattelu. Videolla opetetaan seuraavat asiat: Ensimmäisen äänen ottaminen torvella, otteen keveys ja huulten tiiviys, yläsävelsarjan esittely käyrätorven kautta – samalla venttiilillä saa soitettua vain yhden yläsävelsarjan, F-yläsävelsarja, tutustuminen venttiilien käyttöön sekä venttiilien toiminta: 1. venttiili kokosävelaskel, 2. venttiili puolisävelaskel ja 3. venttiili puolitoista sävelaskelta.

4.3 Video 3 Käyrätorven rakenne

<https://www.youtube.com/watch?v=yZ0TV4Q9f0s>

4.3.1 Esittely

Nykyiseen muotoonsa käyrätorvi on kehittynyt 1800-luvun aikana. Siirryttäessä romantiikkaan käyrätorvi koki suuren muutoksen, sillä venttiilisysteemi keksittiin 1818 (Stölzel & Blühmel patentti). Aluksi venttiileitä oli yksi, mutta nopeasti ymmärrettiin määrää lisätä. Aluksi käyrätorven venttiilikoneisto oli vielä alkeellinen ja hyvin erilainen kuin nykyään. Venttiileillä mahdollistettiin kromaattinen soitto. Enää ei tarvinnut vaihtaa putkea tai koko soitinta sävellajivaihdoksen takia niin kuin luonnontorvea soittaessa.

Torven mallista riippuen käyrätorvessa on putkea muutamia metrejä. Päävirityspotkella, heti suuputken jälkeen, säädetään torven kokonaisvirettä. Tämän jälkeen ilma kulkee venttiilisysteemin kautta, jossa ilmavirta voidaan halutessa ohjata kulkemaan eri putkien kautta, mitä enemmän putkea sitä matalampi ääni.

Viimeisenä keskeisenä osana on torven kello, josta ääni tulee ulos. Kellon tehtävä on suunnata ja vahvistaa ääntä. Kello voi olla joko kiinteä tai irrotettava. Irrotkello helpottaa säilyttämistä ja kuljettamista.

4.3.2 Tavoite

Tämä video on lyhyt esittely käyrätorven osista ja niiden tarkoituksesta. Valitsin sen tähän kohtaan opetusta, jotta torven osien nimet tulisivat tutuiksi. Näytän torvesta sen keskeiset osat ja nimeän ne. Tavoite on, että tämän videon avulla oppija osaa käyttää torven osista niiden oikeita nimiä ja tietää niiden päätehtävät.

4.4 Video 4 Ensimmäiset äänet torvella ja C-duuri asteikko

https://www.youtube.com/watch?v=lKc_sMmBFLI

4.4.1 Esittely

Käyrätorven kirjoitettu c on todennäköisesti ensimmäinen ääni, jonka soittaja saa ulos torvesta edellyttäen, että puhallus ja huuliotteen pohjatyö on kunnossa. Jollei näin ole, niin sitten opetellaan löytämään käyrätorven kirjoitettu c. Sen jälkeen opetellaan käyttämään venttiilejä soittaessa. Esimerkiksi ykkösventtiilillä saadaan aikaan b ja kakkosventtiilillä h. Nämä äänet opetellaan yleensä heti c:n jälkeen.

C:n yläpuoliset äänet saadaan puhalluksella ja kielellä samaan tapaan kuin päristäessä säädettiin äänenkorkeutta käyttäen mielikuvana laulamista tai viheltämistä. Nyt vain pitää olla oikea venttiili mukana. Ensimmäisenä yläpuolisena äänenä opetellaan d, joka tulee ykkösventtiilillä.

Käyrätorvella, kuten muillakin soittimilla on hyvä aluksi tutustua yhteen sävellajiin ja sen ääniin. Tästä syystä olen aluksi esitellyt C-duurin sävelet sekä millä sormituksilla nämä saa soitettua. C:stä ylöspäin mennessä pitää muistaa pitää puhallus suunnattuna ylöspäin kohti seuraava ääntä aivan kuin päristäessä, jotta äänet voidaan saada soitettua. Käytännössä tämä vaihe vie oppijasta riippuen viikoista jopa vuoteen, sillä tässä totutetaan kasvojen pienet lihaksen korkeampien äänien soittamiseen. Koko asteikon soitetuksi saaminen ei ole siis vielä alkuun realistinen tavoite, mutta omaa kehittymistä on hyvä seurata ääni kerrallaan ja etsiä sen mukaisia harjoitteita, joissa ei vielä mennä oman äänialan ulkopuolelle.

4.4.2 Sisältö

Tällä videolla näytän, miten venttiilejä hyödyntämällä saadaan aikaan musiikkia. Aloitusäänenä on kirjoitettu c (soiva f). Videon avulla harjoitellaan ensin venttiilejä vaativia säveliä c:n alapuolelta. Seuraavaksi harjoitellaan siirtymistä c:n yläpuolisiin säveliin, joissa tarvitaan tarkempaa puhalluksen suuntausta venttiilin liikuttamisen lisäksi. Ylöspäin mennessä pidetään aivan sama tekniikka kuin päristäessä. Kertaan vielä ensimmäisellä videolla opitun äänenkorkeuden muuttamisen ilman torvea ja sen jälkeen torvi ja venttiili mukana.

Käyn videon lopuksi nopeasti läpi C-duuriasteikon sävelien sormitukset ja soitan malliksi C-duuriasteikon alhaalta ylös ja ylhäältä alas.

4.4.3 Tavoite

Tämän videon opeilla oppija saa ensimmäisen sävellajin itselleen tutuksi torven kautta ja saa korkeat tavoitteet äänialansa kehittämiseksi. Tavoitteena on harjoitella ensin muutamalla äänellä, joista oppija ääni kerrallaan kasvattaa omaa äänialaansa.

4.5 Video 5 Kehon tuki ja puhallus

<https://www.youtube.com/watch?v=BO2fsACM2uI>

4.5.1 Esittely

Jo soittoharrastuksen alussa on tärkeää tiedostaa, että oikea puhallus ja hengitys vaikuttavat olennaisesti kestävyyteen ja äänialaan. Puhalluksen hallinta perustuu oikeanlaisiin hengityksiin soitettavaan kappaleeseen nähden oikein ajoitetuissa paikoissa. Hengitykset asetetaan kappaleissa niin kuin se on musiikillisesti järkevää. Tällä vältetään soittaessa haitallinen hengästyminen. Tuen avulla säädelään, kuinka paljon ilmaa päästetään keuhkoista soittaessa.

Hengityksen hallintaan vaikuttaa kehon tuki, joka puolestaan löytyy ryhdistä ja juurtumisesta lattiaan tai tuoliin. Juurtuminen ideana tarkoittaa tuen hakemista koko kehon läpi lattiasta niin, että hengityselimistö saa muodostettua kehon sisälle ikään kuin jämäkän ilmapatsaan, jonka painetta on helppo hallita. Tämä vaikuttaa suoraan puhalluksen voimaan ja tarkkuuteen, jotka ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta soittaessa päästään eteenpäin. Minulle juurtumisen ja tukiajattelun oppi-isänä on ollut arvostettu suomalainen käyrätorvisti musiikin tohtori Tommi Hyytinen. Hänen kirjassaan *Soiton ydin* käsitellään kehon tukea ja sen hallintaa Pilates-harjoitteiden ja soiton kautta. Vahvistamalla tukilihaksia saadaan puhallus hallitummaksi, vahvemaksi ja kestävämmäksi.

4.5.2 Sisältö

Tällä videolla avaan Tommi Hyytisen ideaa siitä, kuinka kehon tuen voi löytää ja miten sen löytäminen vaikuttaa soittamiseen. Tässä on keskeisenä mielikuva juurtumisesta. Selitän myös, kuinka tärkeää on hengittää syvään ja kuinka paljon tulee hengitettäessä liikkua alas asti.

Näytän videolla Hyytisen kirjan Soiton ydin, johon tutustumista suosittelen kaikille käyrätorvensoittajille.

Annan neuvoja hengityksen ajoittamisen löytämiseen. Tämä riippuu hyvin paljon soittajasta ja soitettavasta teoksesta. Esimerkinomaisesti soitan pätkän yhdellä hengityksellä ja myöhemmin pidemmän pätkän Schantl:n kahdeksannesta etydistä ja annan esimerkin siitä, missä kohtaa hengityksiä voisi olla.

4.5.3 Tavoite

Juurtumisen sisäistämisen on ollut minulle oman tuen löytämiselle suuri merkitys. Tämä on vienyt soittoa ja kestävyyttä paljon eteenpäin. Itse hahmotin tämän vasta soitettuani useita vuosia. Halusin tuoda tämän esille jo tässä vaiheessa, että käyrätorvensoittoa opetteleva välttäisi väärin harjoittelua eikä joutuisi tekemään suurta työtä oikean tekniikan löytämiseksi vasta useiden soittovuosien jälkeen.

Toivon, että näillä ohjeilla soittaja oppii havainnoimaan omaa hengitystään ja vähitellen vahvistaa tukilihaksistoa ja hengityselimistöä. Koska hengityksen ajoittaminen on harvoin yksiselitteistä, se pitää harjoituksen myötä oppia ymmärtämään itse.

4.6 Video 6 Fraseeraus ja hengitys musiikin kautta

<https://www.youtube.com/watch?v=GYCOQeQ7hd8>

4.6.1 Esittely

Kun on harjoiteltu puhaltaminen ja sormitukset, on seuraavaksi oikea aika siirtyä soittamaan kappaleita. Kappaleita soittaessa tärkeää on hengitys ja fraseeraus, jotka ovat osittain toisistaan riippuvaisia. Fraseerauksella tarkoitetaan musiikin pätkimistä pienempiin elementteihin, jotka on soittaessa helppo eritellä omiksi kokonaisuuksiksi, kuten laulussa säe tai tekstissä lause. Fraasit toimivat useimmiten yhdellä hengityksellä.

Yhteen ajoitetut sormitukset, hengitykset ja fraseeraus luovat hyvän pohjan musiikin tekemiselle. Yksinkertaiset etydit on laadittu näiden harjoittamiseksi, ja niiden harjoittelu vie tekniikkaa vähitellen eteenpäin etydiä pikkuhiljaa vaikeutuksessa.

4.6.2 Sisältö

Tällä erää viimeinen, kuudes video on oikeastaan esimerkkivideo, jolla soitan kappaleen esitellen sormitusten, hengityksen ja fraseerauksen yhdistämistä soittaessa. Käytän yksinkertaista C-duurissa olevaa etydiä, joka on musiikillisesti vielä melko yksinkertainen. Soitan esimerkkinä itse soittoharrastuksen alussa käyttämäni Robert W. Getchellin *First Book of Practical Studies for French Horn* –etydikirjan ensimmäistä etydiä.

4.6.3 Tavoite

Tämän videon tarkoituksena on esittää, miltä soittoharjoittelu kuulostaa, ja motivoida oppijaa etsimään itselleen vapaasti valittava etydikirja, jonka avulla alkaa kehittämään omaa soittoaan.

5 Oppimateriaalit

R. W. Getchell: First Book of Practical Studies for French Horn

Schantl: School for The Horn Volume IVa

Hyytinen: Soiton ydin – Soittaminen kehon keskuksesta – Uusi metodi käyrätorvelle

6 Video-opettamisen haasteita

Yksi perushaasteista opetusvideoiden tekemisessä on se, ettei voi tietää keitä tulevat oppijat ovat ja mikä heidän lähtötasonsa on. Oppiminen on pitkälti videoiden katsojan oman aktiivisuuden varassa, mihin videoiden tekijä ei voi ollenkaan vaikuttaa. Niinpä videon laatijan on valittava videoidensa potentiaalinen käyttäjäkunta. Omalta osaltani olen lähtenyt siitä, että videon katsojalla on edes alkeelliset perustiedot musiikista, hän kenties jo soittaa jotakin muuta soitinta tai vähintään pystyy hakemaan tietoa ja materiaalia itsenäisesti. Näin myös pienet aloittelevat lapset tulee rajattua näiden videoiden käyttäjäkunnasta pois. Monet videoista ovat lisäksi aika teoriapainotteisia, joten sekin vie niitä pois lasten keskittymiskentästä.

Videota tallentaessaan pitää tarkkaan valita mitä sanoo, ettei kuulujalle tule info-ähkyä. Kuitenkin asioita on tuotava esiin tarpeeksi, että kuulija ymmärtää, mistä on kyse ja mitä pitää seuraavaksi tehdä tai mahdollisesti harjoitella. Kameralle puhuttaessa pitää puhua riittävän hitaasti muttei kuitenkaan laahaten ja artikuloida tarpeeksi selvästi, ettei videon katsojalle jää epäselväksi mitä sanottiin. Puheen pitää myös olla tarvittavan kuuluvaa. Näiden videoiden tekemisessä oli haastavaa se, että sama mikrofoni tallensi sekä puheen että käyrätorven äänen, jolloin soiton jälkeiset puheosuudet saattoivat jäädä huomaamatta liian vaimeiksi mikrofonin automaattisen digitaalisen kompressoinnin vuoksi.

Henkilöille, jotka eivät ole ennen tehneet videoita, tekemisen tekninen suunnitteluakin antaa omat haasteensa. Pitää miettiä, millaiset laitteet riittävät työn tekemiseen, mistä niitä hankitaan. Mitä tehtävään sopivia tarvikkeita jo löytyy?

Ostatko omat, onko niillä käyttöä myös jatkossa vai onko mahdollista saada projektin ajaksi lainattua tarpeeksi tehokkaat laitteet – ja mistä? Omaa työtäni varten päädyin ostamaan matkapuhelinadapterilla varustetun kameratelineen ja videonmuokkausohjelman ja tyydyin kuvaamaan videot oman matkapuhelimeni etukameralla.

Videoiden käsikirjoittamisessa haasteena on pitää suunnitelma rajattuna mutta joustavana. Kun videolla esiintyjä ei ole ammattinäyttelijä, käsikirjoituksen on pystyttävä joustamaan, jotta videon editointivaiheessa työmäärä ei ole liian suuri kokemattomalle leikkaajalle.

Vuorovaikutus on tärkeä osa opettamista. Tämän kaltaisessa yksisuuntaisessa viestinässä vuorovaikutus puuttuu, jolloin videon tekijä ikään kuin antaa tiedon eteenpäin mutta ei tiedä kuinka se menee perille. Videon katsojan on poimittava itse kaikki tarpeellinen tieto, eikä hän saa kaikkiin kysymyksiinsä opettajalta vastauksia, jos sellaiseen tulee tarvetta.

Tällaisessa lyhyessä kuuden videon projektissa aiheen rajaaminen on myös tärkeää. On tiedostettava alusta lähtien, ettei instrumentin soittamisessa vielä päästä kovin pitkälle. Näiden videoiden aikana saa lähinnä käsityksen, millainen soitin on ja miten se toimii, ja sen jälkeen voi lähteä harrastamaan käyrätorvensoittoa esimerkiksi opistoihin tai yksityisen opettajan opetuksella.

7 Pohdinta

Videoiden valmistaminen oli minulle uusi kokemus ja hyppy tuntemattomaan. Haasteita tuli etenkin miettiessäni, kuinka toteutan videot yksin ja käyttämättä liian suuria määriä rahaa. Yksi keskeisimmistä haasteista oli äänen ja valon hallinta. Kokemattomana videoiden tekijänä minulla ei ollut valaisimia, joilla olisin saanut videot kirkkaammiksi, mutta koin luonnonvalon riittäväksi. Äänen laatuun olisi ollut mahdollista vaikuttaa käyttämällä USB-mikrofoniani, joka on hyvä ja tarkka, mutta tällöin ongelmaksi olisi tullut kamera. Kameravaihtoehdot minulla olivat joko kannettavan tietokoneeni kamera tai puhelimeni kamera. Näistä jälkimmäinen osoittautui paremmaksi ja äänenlaatu riittäväksi. Teknologiset haasteet voitin päättämällä, että tietty taso riittää, koska en ole ammattilainen videoiden tekemisessä.

Videoiden käsikirjoittaminen oli minulle myös uutta ja siksi opettavaista. Kun on itse videon kirjoittaja, ohjaaja ja esiintyjä, pitää muistaa ja havainnoida paljon asioita. Välillä esiintyminen meni käsikirjoituksen ulkopuolelle, mutta sain improvi-soitua videoista sellaiset, joihin olen tyytyväinen.

Pyrin videoita kuvatessani olemaan mahdollisimman luonnollinen. En ole persoonana kovin rento mutta jotain rennon ja asiallisen välistä. Sain tämän pidettyä kuvausten ajan. Puhun vähän käsilläni ja ilmeillä tehostaakseni puheen vaikutusta. Puhun melko nopeasti ja hiljaa, mutta en huomannut, että mikään sanomani olisi tästä huolimatta jäänyt epäselväksi tai vaikeaksi ymmärtää.

Ajatus video-opetusaiheisesta opinnäytetyöstä syntyi arvaamatta. Alun perin oli tarkoitus tehdä aivan toisenlainen työ, mutta koronarajoitusten takia suunnitelma muuttui ja työ piti tehdä itsenäisesti ilman säestäjää tai muuta yhteismusisointia. Olen pitkään seurannut internetissä, kuinka elokuvia ja videoita tehdään, ja päätin, että tässä on minulle hyvä tilaisuus aloittaa ja samalla tutkia omaa toimimistani.

Työtä tehdessäni en juurikaan matkinut kenenkään muun opetustyyliä vaan pyrin pitämään oman tapani opettaa, vaikka näkyvää ja reagoivaa oppilasta ei tässä tilanteessa ollutkaan. Kameralle puhuminen ja esiintyminen tuli minulle melko

luontevasti, sillä olen viime aikoina saanut opetusta etänä ja myös itse pitänyt etäsoittotunteja.

Opetusvideoiden tuottaminen oli opettavainen kokemus ja uskon, että siitä jokainen soittoa ja laulua opettava voisi oppia jotain omista opetusmaneereistaan tai ihan vain kameralle puhumisesta.

LÄHTEET

Franz O. 1906. Complete Method for The French Horn. New York: Carl Fischer

Getchell R.W. 1961 First book of Practical studies for French horn. Los Angeles: Alfred Music

Hyytinen T. 2009. Louis-François Dauprat'n Méthode de Cor-Alto et Cor-Basse: käyrätorvensoiton oppikirjan tarkastelua. Sibelius-Akatemia, DocMus-yksikkö. Tohtorintutkimnon kirjallinen työ

Hyytinen T. 2016. Soiton ydin, Soittaminen kehon keskuksesta, Uusi metodi käyrätorvelle. Helsinki: Blossari Kustannus

Videoiden linkit:

Oppitunti 1 päristäminen

https://www.youtube.com/watch?v=WV_tZwgzziY

Oppitunti 2 äänen tuottaminen

<https://www.youtube.com/watch?v=ANhhZ7I0KLY>

Oppitunti 3 käyrätorven rakenne

<https://www.youtube.com/watch?v=yZ0TV4Q9f0s>

Oppitunti 4 ensimmäiset äänet ja c-duuri asteikko

https://www.youtube.com/watch?v=IKc_sMmBFLI

Oppitunti 5 kehon tuki ja puhallus

<https://www.youtube.com/watch?v=BO2fsACM2ul>

Oppitunti 6 fraseeraus ja hengitys musiikin kautta

<https://www.youtube.com/watch?v=GYCOQeQ7hd8>

Käytetyt laitteet

Kamerana Nokia 8.1 -matkapuhelimen etukamera

Introkappaleet äänitetty Blue Yeti USB-mikrofonilla

Taustamusiikki äänitetty Zoom H2 stereonauhurilla B-kurssitutkinnostani

19.5.2020 Merivoimien esikunnan alueella

Manfrotto MTPIXI-B -kamerateline

Käytetyt ohjelmat

Windows Movie Maker

Soittoesimerkit

Kahdessa ensimmäisessä videossa vain ääniesimerkkejä ja hieman yläsävelsarjaa kertomaan yleisesti käyrätorven äänen väristä.

Neljännessä videossa opitaan äänet c,d,h ja b sekä c-duuri asteikon soittaminen.

Viidennessä videossa hengityksen ja tuen hahmottamiseen käytin Schantl:n School for the Horn Volume IVa etydiä nro. 8.

Sarjan tältä erää viimeisessä kuudennessa videossa seurataan soittamista ja hengitystä Robert W. Getchellin First Book of Practical Studies for French Horn –kirjan ensimmäisen etydin kautta.

Videoiden alkusoittona fanfaarimaisia pätkiä tutuista käyrätorvikappaleista:

Beethoven Fidelio op.72 alkusoiton 2. käyrätorven soolo

Neuling Bagatelle for horn and piano ensimmäinen säe

Beethoven sinfonia nro. 3 op. 55 trio käyrätorvien sektiosoolo

Beethoven sonaatti käyrätorvelle ja pianolle op. 17 alkufanfaari

Schumann Konsertto neljälle käyrätorvelle op. 86

R. Strauss käyrätorvikonsertto 1. op. 11

